

Петрук Оксана Миколаївна,

провідний науковий співробітник

відділу початкової освіти

імені О.Я. Савченко

Інституту педагогіки НАПН України

ПОЧАТКОВИЙ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ З НАВЧАННЯМ МОВАМИ НАЦІОНАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІЛЕЙ І ЗАВДАНЬ

У системі освітніх цінностей одне з чільних місць обіймає мовна освіта як суспільна, державна та особистісна цінність. Сьогодення актуалізує нові завдання щодо мовної освіти здобувачів.

Нині в умовах збройної російської агресії проти України надзвичайно важливим є завдання щодо утвердження української мови як елемента національної безпеки та лінгвального інтегратора всього українського суспільства, про що зокрема наголошує й МОН України в особі міністра Оксана Лісового.

Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна. Водночас представникам корінних народів і національних меншин України гарантовано право навчатися рідною мовою поряд із державною мовою в класах (групах), створених відповідно до частини першої статті 7 Закону України «Про освіту» та частини першої статті 21 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Документи, що унормовують освітній процес в Україні, ініціюють розвиток особистості, яка володіє уміннями й навичками спілкування державною мовою відповідно до обставин. З огляду на це метою навчання української мови як державної у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин є формування комунікативно компетентного здобувача освіти, який не тільки знає мову, але й вільно користується нею, дотримується культури мовлення, правил поведінки та соціальних норм мовленнєвого спілкування. Навчання української мови в освітніх закладах зазначеного типу повинно забезпечувати високий рівень володіння учнями державною мовою, що гарантує їм реалізацію своїх прав і свобод, успішну соціалізацію і самоутвердження в українському суспільстві, сприяє духовному зростанню, реалізації творчих можливостей,

вихованню громадянина України, якому притаманне почуття толерантності до інших мов і культур.

Зазначимо, що в національних і мовних питаннях Україна повсякчас поводитися дуже виважено, й українське суспільство, й парламент завжди стояли на тих засадах, що права національних спільнот не повинні обмежуватися жодним чином. Однак склалася ситуація, коли молоді люди – представники національних меншин, які є громадянами України, через незнання державної мови не мають доступу для подальшого навчання, і відповідно обмежуються в громадянських і політичних правах, не мають можливості брати повноцінну участь у житті країни. Таке становище, на нашу думку, і є порушенням їхніх прав, незахищеністю й дискримінацією за мовними ознаками. Саме тому проблема навчання української мови як державної у школах з викладанням мовами національних спільнот набуває особливої значущості.

У розв'язанні проблеми навчання української мови учнів, для яких вона не є рідною, важливу роль відіграє початкова ланка школи. Нинішня реформа шкільництва спричинила зміну пріоритетів, запровадження «компетентностей як цільової орієнтації освіти» (Н.М. Бібік) та відхід від знаннєвої парадигми. Початковий курс української мови як державної теж потребує переосмислення, розроблення його з урахуванням сучасних вимог до освіти. Така необхідність зумовлена не лише статусом української мови, але й загальним переглядом цілей і завдань шкільної освіти. Нині акцентовано увагу засвоєнні особистістю конкретних навчальних результатів: знань, умінь, навичок, формуванні ставлень, досвіду особистісної діяльності, рівень засвоєння яких дає змогу діяти адекватно в певних навчальних і життєвих ситуаціях. Так, у навчальній програмі з української мови [1] зазначено, що прикметною рисою початкового курсу української мови як державної у школах з мовами навчання національних меншин є практична спрямованість його на розвиток ключових і предметних компетентностей, що в подальшому сприятимуть успішній соціалізації учнів, формуванню вмій самостійно опановувати знання, розвиватися й удосконалюватися упродовж життя. На відміну від попередніх програм, більш конкретно окреслено мету навчання української мови, що полягає у формуванні в учнів певного рівня комунікативної компетентності, що забезпечується лінгвістичним, мовленнєвим і соціокультурним досвідом, узгодженим з віковими можливостями та інтересами молодших школярів; розвитку особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності; готовності і здатності спіл-

куватися українською мовою в особистому й суспільному житті задля особистих потреб, у міжкультурному діалозі; збагаченні емоційно-чуттєвого досвіду, розвитку мовленнєво-творчих здібностей [1].

Ми усвідомлюємо, що для досягнення мети й реалізації основних завдань початкового курсу української мови важливо не лише відібрати відповідне змістове наповнення предмета українська мова, але й втілити його в підручниках з урахуванням сучасних підходів до мовної освіти.

Використані джерела

---

1. Навчальна програма з української мови (складник типової освітньої програми) для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти з мовами навчання національних меншин (молдовською, румунською, угорською). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716169>

Процай Людмила Петрівна,

доцент кафедри початкової освіти

*Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка*

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Віртуальні екскурсії сприяють формуванню та розвитку різних умінь і навичок здобувачів освіти, таких як просторове орієнтування, інформаційна та пізнавальна компетентність, критичне мислення, соціальна взаємодія, самостійність, відповідальність, самоорганізація та самоконтроль.

Віртуальна екскурсія – це цілеспрямована, спеціально організована форма дистанційного навчання, яка відображає навколишню дійсність через віртуальні засоби та, на відміну від традиційної навчальної екскурсії, не потребує безпосереднього контакту з реальними об'єктами довкілля [2].

Для організації та проведення віртуальних екскурсій необхідно враховувати їх сутність, класифікацію, цільове призначення, особливості застосування для різних вікових груп та дисциплін. Також необхідно дотримуватися певних принципів, етапів та методичних прийомів, що забезпечують ефективність та якість віртуальних екскурсій. Окрім того, необхідно використо-